

УДК 329.05

В. І. ЧЕБАНИК**РОЗВИТОК КОМУНІКАЦІЙ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ З ВИБОРЦЯМИ
В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (2006–2012 рр.)
(НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ТА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)**

Проаналізована діяльність найбільш впливових політичних партій Буковини та Закарпаття упродовж періоду між парламентськими виборами 2006–2012 рр. Охарактеризовано основні форми комунікацій обласних осередків політичних партій з електоратом. Доведено, що комунікаційний потенціал впливових політичних сил суттєво не впливав на формування та реалізацію регіональної політики.

Ключові слова: політичні партії, комунікації, регіональна політика.

Чебанік В.І. Развитие коммуникаций политических партий с избирателями в контексте формирования региональной политики (2006–2012 гг) (на примере Черновицкой и Закарпатской областей)

Проаналізована діяльність найбільш впливових політичних партій Буковини та Закарпаття в течение периода между парламентскими выборами 2006–2012 гг. Охарактеризованы основные формы коммуникаций областных организаций политических партий с электоратом. Доказано, что коммуникационный потенциал влиятельных политических сил существенно не влиял на формирование и реализацию региональной политики.

Ключевые слова: политические партии, коммуникации, региональная политика.

Chebanyk Vitalij. The development of communication of political parties with the electorate in the context of regional policy (2006–2012 years)

This article attempts to analyze the activity of the most influential political parties of Bukovyna and Transcarpathian region during the period between parliamentary cycles of 2006–2012.

The author describes the main forms of communication of the regional political parties with the electorate.

It is proved that the communication potential of the influential political forces did not significantly affect on the development and realization of regional policy.

Key words: political parties, communication, regional policy.

Сучасний процес трансформаційних політичних змін в українському соціумі зумовлює актуальність розвитку регіональної політики, зокрема впливу на формування її комунікаційного потенціалу місцевих осередків політичних партій. У цьому контексті важливим є розгляд партійної діяльності в регіонально подібних Закарпатській та Чернівецькій областях, що вирізняються не тільки своєю поліетнічністю і прикордонним розташуванням, а й існуванням регіональної спільноти та політизацією регіональної ідентифікації. Досліджувані території – густонаселені області, в складі електорату яких найбільш помітні дві соціальні групи: міські та сільські жителі¹.

Окрім того, ментальність населення зазначених західних областей, де українці складають значну частину населення (відповідно Закарпаття – 80,5%, Буковина – 75,0%), характеризується лояльним ставленням до влади, що на думку

© ЧЕБАНИК Віталій Ігорович – здобувач кафедри політології Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Круглашова А.М. відкриває нові соціальні горизонти, зокрема шлях до управлінської партійної кар'єри².

Дослідження регіональних особливостей структурування партійного простору Буковини та Закарпаття, проявів їх електоральної специфіки під час президентських, парламентських виборів і виборів до місцевих рад усіх рівнів, політичних орієнтирів населення областей здійснено буковинськими та закарпатськими науковцями А. Круглашовим, В. Бурдяк, Н. Ротар, М. Гуйтором, М. Вегешем, Ю. Остапцем, І. Буркутом, М. Токарем, М. Басарабою та ін. Однак дослідниками побіжно розглядається регіональне структурування партійного простору зазначених регіонів упродовж 2006-2012 рр., тобто періоду між парламентськими циклами. Тому автором у даній статті поставлено за мету проаналізувати діяльність найбільш впливових політичних партій Закарпатської та Чернівецької областей у визначений період, як основних дійових осіб політичного поля цих регіонів. Реалізація поставленої мети визначила наступні завдання: охарактеризувати основні форми комунікацій обласних осередків політичних партій Буковини і Закарпаття з електоратом, визначити рівень результативності їх публічної активності та дати оцінку впливу політичної комунікації на регіональну політику.

Об'єктом дослідження в даній статті виступають Буковина і Закарпаття як регіонально подібні області України, в яких представники титульної нації становлять основну частину політичної структури регіонів. Предметом дослідження є діяльність обласних осередків політичних партій у площині комунікаційного зв'язку з електоратом упродовж 2006-2012 рр.

В цілому вся партійна діяльність обласних партосередків, що за визначенням науковців тлумачиться як комунікація, була спрямована на реалізацію своїх політичних інтересів³. Практично комунікаційний зв'язок з електоратом охоплював всі можливі його форми: зустрічі з громадянами; організація мітингів, демонстрацій та пікетів; проведення публічних дебатів й дискусій, «круглих столів», прес-конференцій; розповсюдження своєї символіки, друкованих матеріалів; проведення різноманітних публічних заходів за підтримки партій. Уточнимо, що особливих форм політичної комунікації обласних організацій політичних партій Буковини і Закарпаття в порівнянні зі всією Україною не спостерігалось.

Зростання ролі політичної комунікації в суспільно-політичному житті Буковини і Закарпаття пов'язане із розвитком обласних осередків політичних партій, які поступово прагнули стати головними суб'єктами формування державної політики та визначати стратегію розвитку регіонів⁴. Спостерігається певна динаміка їх чисельності упродовж зазначеного періоду. Так, приміром, станом на 2006 р. у Закарпатській області було зареєстровано 115 обласних організацій політичних партій, відповідно в Чернівецькій – 150. У 2012 році на Закарпатті вже функціонувало 169 обласних парторганізацій, а на Буковині – 180. Проте, варто додати, що майже 17% від усіх зареєстрованих облорганізацій існували лише де-юре, тобто не мали жодного структурного утворення⁵. Таким чином, де-факто вони себе офіційно ніяк не проявляли, а тому відповідно не мали ніякого впливу на політичні процеси в регіонах.

Варто підкреслити, що найбільш поширеним засобом комунікацій обласних організацій з електоратом здебільшого були засоби масової інформації. Чисельні обласні періодичні видання на своїх шпальтах надавали чимало інформації загальносуспільного характеру. Проте періодична преса переважно друкувала ма-

теріали, які були підготовлені тією чи іншою політичною силою. До прикладу, закарпатська газета «РІО» в основному розмішувала інформаційний матеріал від «Народного блоку Литвина», так як «негласним» власником видання був народний депутат Закарпатської області, член фракції Народної партії у Верховній Раді – Сергій Ратушняк. А газета «Світогляд», яка контролювалася СДПУ(О), представляла відповідні політичні матеріали про діяльність закарпатської партійної організації⁶. Аналогічна ситуація спостерігалася і в чернівецьких друкованих часописах. Приміром, газета «Свобода слова» презентувала частіше за інші матеріали БЮТу, а в часописі «Час», редактором якої був депутат Чернівецької обласної ради від «Нашої України» П. Кобевко, розміщувався матеріал відповідної політичної сили.

Однак власну оцінку політичних подій, достатньо об'єктивний аналіз політичних процесів на теренах Буковини подавали газети «Молодий буковинець», «Буковина», та «Буковинське віче», а Закарпаття – газети «Післямова», «Срібна земля. Фест»⁷. В окремих зазначених виданнях досить часто розміщувалися на одній сторінці публікації політичних опонентів. Приміром, в згаданому «Молодому буковинці» на «рівних» були опубліковані матеріали БЮТу та Партії Регіонів⁸.

Звичайно ж, у вищевказаних друкованих виданнях найбільше публікацій стосувалося популярних у регіонах політичних партій і блоків – Партії регіонів, «Народного Союзу Наша Україна», «Блоку Юлії Тимошенко», «Народного Блоку Литвина», СПУ та КПУ.

Варто підкреслити те, що місцеві осередки політичних партій, як правило віддавали перевагу не системній партійній роботі, а ситуативним формам комунікації з громадянами. Зокрема, партосередок закарпатської КПУ у червні 2006р. став організатором мітингу протесту проти підвищення цін і тарифів. Упродовж наступного року, аж до позачергових виборів 2007р. до парламенту закарпатські комуністи свій комунікаційний потенціал спрямували на роботу громадських приймалень, зустрічах із громадянами⁹. Аналогічну позицію зайняла і чернівецька партійна організація комуністів, для якої традиційною формою комунікації була наявність громадських приймалень в усіх районних адміністративних одиницях області. У цьому плані значний досвід мали і регіональні організації СДПУ (О). Разом з тим, у громадських приймальнях несистемною була практика особистого прийому громадян депутатами місцевих рад, поменшала чисельність звітувань депутатів перед виборцями¹⁰.

З початком процесу висунення місцевими організаціями політичних партій списків кандидатів у депутати міських, районних рад, кандидатів у депутати сільських, селищних рад, в зазначених регіонах у 2007р. проходили обласні, міські, районні партійні конференції, збори. Водночас помітно посилилася комунікативна активність регіональних партосередків: формувалися виборчі штаби, готувалися агітаційні матеріали. У цей період в публічній політиці Буковини та Закарпаття найбільш впливовими були НУНС, ВО «Батьківщина», Українська Народна партія, НРУ, Народна партія (Литвина), СДПУ (О), Партія регіонів¹¹.

З метою збільшення чисельності прихильників регіональні осередки активніше прагнули представити свій власний інтерес як інтерес широкого кола громадян, активніше використовували ЗМІ, піар-акції, практикували зустрічі з виборцями тощо.

Особливу активність у цей період виявляв блок «Наша Україна – Народна Самооборона», яким у рамках загальноукраїнської акції «Доторкнись до депутата»

були встановлені намети політичної партії, де проводився збір підписів про зняття депутатської недоторканості¹². Практично щодня функціонували в Ужгороді і Чернівцях агітнамети обласних виборчих штабів ВО «Батьківщина», Народної партії (Литвина), ВО «Свобода», Партії регіонів.

Однак змістовний акцент при проведенні агітаційної роботи зазвичай робився на загальнонаціональних питаннях: про доцільність впровадження імперативного мандату, функціонування двох державних мов тощо. Натомість регіональні проблеми при цьому практично не обговорювалися. Тому, за констатацією закарпатських науковців, фактично жодна політична сила регіонів не змогла повною мірою розрекламувати себе на обласному рівні¹³. Обласні партійні осередки політичних партій практично не змогли виробити власного системного бачення розвитку регіональної політики і, відповідно, не реалізували свій політичний курс в органах державного управління. Причиною такої ситуації було і те, що як і на загальноукраїнському рівні, партосередки не формулювали перспективи діяльності відповідної політичної сили, а найголовніше – не вели щоденної роботи серед виборців. Відповідно наслідком такого функціонування залишався надзвичайно низький рівень суспільної довіри до них¹⁴.

Окрім того, як на Буковині, так і на Закарпатті обласні осередки політичних партій не представляли інтересів значних електоральних груп. Відповідно, обмеженість соціальної бази ставила під сумнів спроможність вирішити суспільні регіональні завдання. В цілому, на думку буковинських науковців, регіональні партійні осередки на місцях у зазначений період фактично виступали місцевими агентами державної партійно-політичної еліти¹⁵. Особливістю їх комунікаційного зв'язку з електоратом стало і те, що перевага надавалася проведенню масових заходів, а не безпосередньому спілкуванню з громадянами. Проведення таких масових заходів у 2007 р. особливо активізувалися чернівецьким партосередком Партії регіонів. Це забезпечило цій політичній силі значну прихильність електорату, особливо в румуномовних селах області¹⁶.

Упродовж 2008–2009 рр. в зазначених регіонах цільові інформаційні кампанії, ініційовані БЮТ та НУНС, сприяли переманюванню значної кількості електорату, і, зокрема, соціалістів та комуністів. Повністю нівелювала себе СДПУ (О) в усіх адміністративних одиницях Буковини і Закарпаття. Обласні осередки СПУ здійснювали локальні та ситуативні піар-кампанії. Приміром, в листопаді 2008 р. та березні 2009 р. чернівецьким обласним комітетом СПУ за підтримки Герцаївського, Глибоцького, Заставнівського, Новоселицького, Кіцманського, Хотинського та Сторожинецького райкомів було проведено нечисельні масові акції протесту під гаслами «За справедливу Україну»¹⁷. Проте їх проведення практично ніяким чином не вплинуло на суспільно-політичні процеси регіонів, адже СПУ не мала достатньої підтримки на місцевому рівні.

Варто додати, що в Закарпатській області цією політичною силою, що була зареєстрована згідно даних управління юстиції у всіх районах області, жодних активних дій із забезпечення комунікацій з електоратом не було проведено¹⁸. Натомість свої позиції в регіоні посилила політична партія «Єдиний центр», до якої увійшли представники БЮТу, «КМКС» – партії угорців України. Основний лейтмотив її утворення – працювати разом на благо України¹⁹. Очолювана І. Балогою (родичем В. Балого, на той час – перший заступник голови Закарпатської облдержадміністрації), новостворена політична партія розгорнула активну діяльність в усіх адміністративних одиницях краю, зокрема, проводила різноманітні акції,

презентації тощо. Додамо, що під час паводкової стихії влітку 2010 р. закарпатські єдиноцентристи доставили до населених пунктів Чернівецької області 20 т. харчів та 40 т. мінеральної води²⁰.

У зазначений період на Закарпатті, окрім «Єдиного центру», найбільш впливовими була Партія регіонів, Народна партія, ВО «Батьківщина», «КМНС» – Партія угорців України, Демократична партія угорців України²¹. В той же час на Буковині з-поміж 150 обласних організацій політичних партій виділялися Партія регіонів, ВО «Батьківщина» та «Фронт змін». Додамо, що ці політичні сили створили та зареєстрували найбільшу кількість первинних осередків²².

Порівняно значну частину електорату вдалося привернути на свій бік обласними осередками громадської організації «Фронт змін», які одразу після створення у 2009 р. стали активними учасниками громадського та політичного життя Буковини й Закарпаття. Приміром, чернівецький регіональний осередок партії своїми діями прагнув «... отримати підтримку людей, «зайти» у владу та довести, що ця партія представлена в усій Україні»²³. У перший місяць після свого створення, Закарпатською обласною партійною організацією «Фронт змін» організовано прес-конференцію для журналістів за участю координатора політсили Р. Бровді, створено громадську приймальню в Ужгороді. За підтримки цього партосередку проведено різноманітні акції, фестивалі, такі, як, зокрема, другий «Ягідний фестиваль «Дюли». Представники облорганізації провели збір підписів серед населення з метою відновлення роботи в обласному центрі малої вузькоколіїної залізниці²⁴.

Активісти чернівецького «Фронту змін» розгорнули широку роз'яснювальну діяльність щодо мети та завдань своєї політичної сили, почали надавати консультації буковинцям із різних питань захисту прав та інтересів громадян. Осередок став ініціатором проведення у 2009-2010 рр. екологічних акцій, які привернули увагу громадськості до проблем забруднення довкілля. Важливим напрямком роботи «фронтників» стала підтримка розвитку фізичної культури та спорту на теренах області, участь в розвитку культурного життя регіону²⁵.

Однак навіть ці форми комунікації впливових обласних осередків регіональних сил не забезпечили цілковитого вирішення даної проблеми. Помітно зросла їх комунікаційна активність у так званий період «кульмінації» політичного життя, тобто виборчий період. У рамках президентської кампанії 2010 р. практично всі політичні сили Буковини і Закарпаття активізували роботу в громадських приймальнях, проводили різноманітні передвиборчі акції, розповсюджували агітматеріали тощо. З виборцями областей активно зустрічалися й кандидати на посаду Президента України: Ю. Костенко – голова УНП; А. Гриценко – голова «Громадянської позиції»; В. Литвин – голова Верховної Ради, лідер Народної партії; С. Тігіпко – віце-прем'єр України, лідер партії «Сильна Україна»; А. Яценюк – лідер партії «Фронт змін» та інш. Облорганізації політпартій в регіональних ЗМІ оприлюднювали основні положення передвиборчих програм своїх кандидатів, піддавали критиці дії опонентів, закликали виборців зробити правильний вибір під час голосування²⁶.

Упродовж передвиборчих перегонів 2010 р. за результатами соціологічних опитувань провідні позиції на Закарпатті утримували Партія регіонів, «Єдиний Центр» та ВО «Батьківщина», а на Буковині – «Сильна Україна», ВО «Батьківщина», «Фронт змін», Партія регіонів. Представники впливових партосередків брали участь у загальноукраїнських заходах: святкуванні 65-ї річниці Дня Перемоги,

вшануванні пам'яті жертв політичних репресій, проведенні Всеукраїнської акції «Серце до серця» благодійного фонду «Почуйте всі» та інш. Політичні сили лівого політичного спрямування, зокрема КПУ та СПУ Закарпаття провели мітинг-протест (близько 50-60 осіб) проти «фашизації України та підтримку в державі стабільності та реформ»²⁷.

Активно прореагували політичні сили націонал-патріотичного спрямування Буковини та Закарпаття на підписання 21 квітня 2010 р. Президентом України В. Януковичем та Президентом Російської Федерації Д.Медведевим Харківських угод про статус та про умови перебування Чорноморського флоту РФ на території України. Зокрема, буковинськими бютівцями, свободівцями організовано і проведено у квітні прес-конференцію, а у середині травня 2010 р. – мітинг за участю обласних осередків партій демократичного спрямування (близько 500 осіб) та пікетування приміщення Чернівецької ОДА. Представники обласних партійних осередків закликали керівників своїх партій об'єднатися для захисту України за прикладом Буковини²⁸. Варто додати, що в союзі з БЮТ виступили ВО «Свобода», НСНУ, Народний Рух України, УНП, Українська Республіканська Партія «Собор», УНА-УНСО, політсила «За Україну». Фактично ці партійні осередки склали основу Комітету Захисту України у Чернівецькій області²⁹.

Таким чином, ті політичні сили регіону, які відігравали досить непомітну роль у регіональній політиці краю вирішили об'єднатися. На нашу думку, це стало черговою піар-кампанією, щоб заявити про свою «активну діяльність» та організовану мобільність.

Ідентичною була ситуація і на Закарпатті, коли на початку травня 2010р. представники національно-демократичних організацій регіону, які ввійшли до Комітету народного опору (ВО «Свобода», КУН, УНП, Наша Україна) провели перед облдержадміністрацією інформаційну акцію з приводу вищезгаданої угоди³⁰. Наприкінці травня опозиційні сили краю утворили Закарпатський обласний народний комітет захисту України, до якого увійшли політичні партії «Реформи і порядок», ВО «Батьківщина», НРУ, УНП, Наша Україна, ВО «Свобода» та інші³¹.

Після президентських виборів 2010 р. і до початку кампанії з виборів народних депутатів у 2012 р. партійна палітра обох регіонів залишалася майже незмінною (таблиця 1). Найбільш розгалужену мережу партійних осередків на Буковині та Закарпатті мала Партія регіонів, ВО «Батьківщина», Народна партія.

Комунікації обласних осередків політичних партій зводилися до проведення дискусій, «круглих столів», прес-конференцій. Такі форми комунікаційного зв'язку з електоратом як мітинги, походи, пікети здебільшого практикувала ВО «Батьківщина». Її регіональні партійні осередки протестували проти ув'язнення експрем'єр-міністра України Юлії Тимошенко, ініціювали проведення дебатів у ЗМІ між кандидатами до парламенту³². Додамо, що проведення публічних дискусій та дебатів не було преференцією у діяльності усіх політичних сил регіонів. Здебільшого результатами комунікаційного зв'язку з електоратом переважної частини обласних партосередків ставали публікації в ЗМІ та виступи на радіо та телебаченні. Прикладом можуть слугувати підсумки функціонування популярної раніше на Буковині Народної Партії, якою, приміром, за 2011 рік було опубліковано 12 матеріалів в засобах масової інформації районного та обласного значення, підготовлено 7 виступів в ефірі телебачення та 12 виступів в ефірі обласних радіостанцій³³.

Регіональне життя Буковини і Закарпаття у 2012 р. було наповнене підготовкою до чергових парламентських виборів. У зв'язку з цим активність обласних

Таблиця 1. Мережа партійних осередків Буковини та Закарпаття (2012 р.)

№ п/п	Назва партії	Закарпатська область		Чернівецька область	
		К-сть партійних осередків	К-сть членів партії	К-сть партійних осередків	К-сть членів партії
1.	Партія регіонів	18	20 000	24	8 609
2.	«Єдиний центр»	18	4 000	–	–
3.	ВО «Батьківщина»	18	7 000	21	12 000
4.	Народна партія	16	2 054	20	4 316
5.	«Фронт змін»	–	–	16	800
6.	«Удар»	18	655	22	–
7.	«Наша Україна»	17	500	21	12 000
8.	ВО «Свобода»	16	2 600	17	–
9.	КПУ	15	2 400	20	–

Джерела: Політична карта Закарпатської області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oroga.ua.org/books/article/1672-politychka-zakarpatsge-oblasti>; Політична карта Чернівецької області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://map.oroga.org/content/allresylts/34>; Регіони. Партія регіонів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: partyofregions.org.ua/regions/chernivtsi.

організацій політичних партій значно пошвидко зменшилася. Однак сценарій передвиборчих перегонів залишався майже незмінним. Зокрема, і провладні, й опозиційні регіональні осередки прагнули розрекламувати себе, організовуючи масові заходи (концерти за участю відомих зірок естради, фестивалів тощо), виступаючи на радіо та телебаченні, розміщуючи «іміджеві» матеріали у ЗМІ³⁴.

Найбільш чисельною в обидвох областях залишалася Партія регіонів. Відповідно, в Чернівецькій області її членів налічувалося більше 9 тис., а в Закарпатській області – більше 19 тис. осіб³⁵. Активність обласних осередків цієї політичної сили пояснювалася ключовими позиціями, які зайняли керівники регіональних парторганізацій: О. Ледида – голова Закарпатської облдержадміністрації; М. Папієв – голова Чернівецької ОДА. Таким чином, Партія регіонів стала провладною, яка окрім того, отримала за результатами місцевих виборів 2010 р. 48 депутатських мандатів із 104 в крайовому парламенті Буковини і 37 мандатів у Закарпатській обласній раді³⁶. Однак системного комунікаційного зв'язку з виборцями зазначена політична сила не мала, оскільки перевага надавалася партійній рекламній кампанії.

Упродовж всього передвиборчого процесу 2012 р. порівняно активними в регіональній політиці Закарпаття, крім Партії регіонів, були обласні партосередки «Єдиний центр» (очільник – І. Балоба, голова облради), ВО «Батьківщина» (О. Каменяш, народний депутат України), «Фронт змін» (В. Лунченко, депутат облради) та «Удар» В. Кличка (голова – В. Пацкан)³⁷. Ключову преференцію у політичному житті краю займав «Єдиний центр», що брав постійну участь у всіх акціях соціального та благодійного характеру. Решта вищезгаданих партійних осередків активно проводили свої партійні заходи, різноманітні благодійні акції, здійснювали активну внутріпартійну діяльність, яка посилювалася напередодні ви-

борів³⁸. Водночас завдяки активним комунікативним діям велася робота по залученню нових членів до лав партії.

З початку 2012 року досліджувані регіони відвідали керівники всеукраїнських політичних партій, зокрема, лідер УНП Ю. Костенко; лідер ВО «Свобода» О. Тягнибок, лідер об'єднаної опозиції «За Батьківщину», народний депутат України А. Яценюк; народний депутат В. Кириленко; лідер партії «Удар» В. Кличко та ін.

У зв'язку з наближенням виборів до Верховної Ради активність політичних сил у регіонах вже до середини літа 2012 р. помітно зростала: проходили партконференції, збори, засідання правлінь, різноманітні акції, розгорталася агітаційна робота з виборцями. Основним лейтмотивом таких зібрань стало намічення реалізації програми-максимум – суттєво покращити життя в Україні³⁹. Однак під час комунікації з електоратом питання щодо реалізації регіональних проблем розглядалися досить побіжно. На партійних зібраннях здебільшого обговорювалися організаційні проблеми щодо подальшого функціонування обласних осередків.

Ключові позиції у площині налагодження комунікаційного зв'язку між регіональними політичними силами і виборцями займала партійно-агітаційна преса, ЗМІ, громадські приймальні, зустрічі з виборцями. До того ж обласні партосередки досить широко використовували рекламу і розгорнули масштабну наметово-агітаційну кампанію. Проте майже всі інформаційно-агітаційні матеріали демонстрували діяльність і завдання політичних партій України в цілому, і практично, були відсутні регіональні аспекти їх діяльності. Додамо, що найчастіше в програмних агітках претендентів у кандидати на депутатські мандати фігурували наступні пріоритетні питання: підвищення умов соціального життя, демократизація суспільства, структурна перебудова економіки та підвищення її рівня; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу⁴⁰.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що упродовж міжпарламентських циклів 2006-2012рр. в регіонально подібних Закарпатській та Чернівецькій областях партійна карта впливовості місцевих осередків політичних партій зазнавала певних змін, що було віддзеркаленням загальноукраїнських тенденцій. Свої ідеологічно-концептуальні контури діяльності обласні партосередки прагнули окреслити в ЗМІ і, зокрема, інформаційно-агітаційній партійній пресі. Зустрічі з громадянами, проведення «круглих столів» та прес-конференцій, робота громадських приймалень займали на місцевому рівні провідні позиції в налагодженні комунікацій партій з електоратом. Підкреслимо, що зазначені форми превалювали під час підготовки до виборчих кампаній. Проте всі форми комунікаційного зв'язку партій з електоратом практично не сприяли формулюванню завдань та пріоритетів регіональної політики. Більше того, буковинський та закарпатський електорати як активні дійові особи регіонів не залучалися до публічних обговорень або громадських слухань щодо проблем муніципального розвитку. Здебільшого політична комунікація у вказаних регіонах, як і в цілому по всій Україні, була спрямована обласними партосередками на основне завдання – максимально забезпечити проведення своїх представників до органів представницької влади.

1. *Буркут І.* Історичні та етнічні особливості регіону / І. Буркут // Курс на інтеграцію до Європейського Союзу: регіональні виміри громадської підтримки. – Чернівці: Прут, 2000. – С.11; *Гуйтор М.* Політологічний аналіз історико-культурних передумов формування електоральної специфіки Чернівецької та Закарпатської областей / М. Гуйтор // Науковий вісник Ужгородського університету. Вип.7-8. – Видавництво УжНУ: Говерла, 2007. – С.139. 2. *Круглашов А.М.* Регіональна етнополітична стабільність: істо-

рична ретроспектива (на прикладі Чернівецької області) / А.М. Круглашов // Політологічні та соціологічні студії: збірник наукових праць. – Т. III. – Чернівці: Рута. – С. 28.

3. Питання ефективної комунікації політичних партій з виборцями в контексті формування публічної політики: пріоритети розвитку / Ю. Тищенко, Я. Варивода, С. Конончук, А. Дуда, С. Горобчишина. – К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2007. – С. 17.

4. Примуш М. Політичні партії: історія та теорія: навч. посіб. / М. Примуш. – К.: Видавничий дім «Професіонал», 2008. – С.16.

5. Остапець Ю. Закарпаття через призму політичних виборів / Ю. Остапець, М. Токар. – Ужгород, Карпати, 2009. – С. 282.

6. Там само. – С. 278.

7. Остапець Ю. Моніторинг виборчого процесу в Закарпатській області / Ю. Остапець, М. Токар // *Виборчий процес – 2006 в Україні: політико-правові аспекти та регіональні особливості. Інформаційно-аналітичний звіт.* – Львів, 2006. – С. 92-93.

8. Колесников О. Українська регіональна специфіка як додатковий ресурс у виборчій кампанії / О. Колесников // *Політологічні та соціологічні студії.* – Чернівці, 2008. – Т. IX. – С.146.

9. Мигович І. Закарпатський соціум: виклики і випробування / Мигович І. – Ужгород, 2009. – Ч. II. – С.222.

10. Круглашов А. Регіоналізм як політтехнологія: вибори в Чернівецькій області 2006 року / А. Круглашов, А. Глишко // *Політологічні та соціологічні студії.* – Чернівці, 2008. – Т. IX. – С. 117.

11. Відомчий архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф.195. – Оп. 23. Канцелярія. Спр.2, арк.2; *Регіональні політичні організації в Чернівецькій області.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ucirg.kiev.ua/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=5406.

12. Відомчий архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф.195. – Оп. 23. Канцелярія. Спр.8, арк.3.

13. Остапець Ю. Політичні процеси в Закарпатті у контексті позачергових парламентських виборів 2007 року / Остапець Ю., Токар Ю., Ключкович А. // *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія.* – Ужгород: Вид-во Ужгородського університету «Говерла», 2007. – Вип. 7-8. – С. 319.

14. Еволюція, сучасний стан і майбутнє політичних партій в Україні: позиції фахівців // Центр Разумкова. *Національна безпека і оборона*, 2010. – № 5. – С. 35.

15. Круглашов А., Глишко А. Цит. праця. – С. 117.

16. Бурдяк В. Здобутки та прорахунки опозиційних партій на парламентських виборах 2007 року на Буковині / В. Бурдяк, В. Веренько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://postua.info/news.php?nid=17>.

17. Історична довідка Чернівецької обласної організації Соціалістичної партії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spru.cv.ua>.

18. Відомчий архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф. 195. – Оп. 23. Канцелярія. Спр.14, арк.1.

19. Сідун І. На Закарпаття прийшла політична сила «реальних справ» / І. Сідун // *Новини Закарпаття.* – 12 липня 2008 р. – № 77-78 (3346-3347). – С. 6; *Підгорна М.* Об'єднавшись – змінимо життя на краще / М. Підгорна // *Вісті Ужгородщини.* – 9 серпня 2008. – № 59-60 (7591). – С.3.

20. Попович І. Лихо легше долати разом / І. Попович // *Старий замок.* – 8-14 липня 2010 р. – № 26 (990). – С.3.

21. Відомчий архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф.195. – Оп. 23. Канцелярія. Спр.14, арк.1.

22. Паспорт області. Суспільно-політична ситуація. Чернівецька область [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.cv.ua/passport/7>.

23. Остапець Ю., Токар Ю., Ключкович А. Цит. праця. – С. 185-194.

24. Відомчий архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф. 195. – Оп. 23. Канцелярія. Спр.5, арк.6.

25. Там само. – Спр.8, арк.4; *Зміни майбутнє.* Чернівецький «Фронт змін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: frontzmin.ua/component/customproperties/tog/Micra%20України. – Чернівці: html?Ystart=90.

26. Там само. – Спр. 7, арк. 1-2.

27. Там само. – Спр.8, арк.2.

28. Буковинські БЮТівці закликають до єднання демократичних сил краю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://byut.com.ua/news-region/1996.html>; *У Чернівцях* відбувся перший мітинг новоутвореного обласного Комітету захисту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://byut.com.ua/news-region/1996.html>.

29. 3 ініціативи «Свободи» створено Комітет захисту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.chernivtsi.svoboda.org.ua/diyalnist/novyny/014981.

30. Відомчий

архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф.195. – Оп. 23. Канцелярія. – Спр.8, арк.2. **31.** Там само. – Спр.8, арк.1. **32.** Буковинська «Батьківщина»: Влада спілкується з виборцями лише через білборди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://byut.com.ua/news_region/12829.html; *Мітинги* протесту на Буковині: Прийшов час об'єднатися не лише політикам, а й усьому суспільству [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://byut.com.ua/news_region/8446.html. **33.** Чернівецька регіональна організація Народної Партії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://narodna.org.ua/page.php>. **34.** Довгань І. Очікується задуха від кандидатів, І. Довгань // Молодий буковинець. – 12 липня 2012 року. – С.6. **35.** Відомчий архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф.195. – Оп. 23. Канцелярія. Спр.5, арк.1; *Регіони*. Партія регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: partyofregions.org.ua/regions/chernivtsi. **36.** Політична карта Закарпатської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: oroga.ua.org/books/article/1672-politychka-zakarpatsge-oblasti; *Політична карта* Чернівецької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: map.oroga.ua.Org/content/allresylts/34. **37.** Відомчий архів Закарпатської обласної державної адміністрації. – Ф.195. – Оп. 23. Канцелярія. Спр.10, арк.1. **38.** Там само. – Спр.15, арк.4; *Від успіху* людини – до успіху країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chernovtsy.klichko.org/news/show/1904>. **40.** *Зміни майбутнє*. Чернівецький «Фронт змін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: frontzmin.ua/component/customproperties/tog/Міста%20України. – Чернівці: <http://www.ukrainainfo.com>; *Королевська Н. Ми* приведемо до парламенту нових лідерів / Королевська Н. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrainainfo.com; *Чернівецька* регіональна організація Народної Партії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://narodna.org.ua/page.php>.

УДК 342.7

І. В. ШМАТКО

СОЦІАЛЬНА ІДЕОЛОГІЯ КАРЛА МАНГЕЙМА В ПОЛІТОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Аналізуються концепції соціальної ідеології Карла Мангейма в політологічному дискурсі. Розглянуто аргументи відносно конкретизації марксистського поняття «ідеологія». Сформульовано принципи наукової інтерпретації цього поняття не тільки щодо класів, але і щодо соціальних груп. Визначено, що ідея К. Мангейма про ідеологічність соціальних груп спирається на критику тих підходів і уявлень, які не беруть до уваги глибокого поєднання мислення з соціальною та колективною діяльністю. В постулатах визначеної предметності аналізуються ліберальна свідомість, лінійність ліберальної утопії, питання первинності, причиновості в ідеології, зокрема, в аспекті прав людини.

Ключові слова: соціальна ідеологія, політологічний дискурс, ідеологічність соціальних груп, причиновість в ідеології, права людини.

Шматко І.В. Социальная идеология Карла Мангейма в политологическом дискурсе

Анализируются концепции социальной идеологии Карла Мангейма в политологическом дискурсе. Рассмотрены аргументы относительно конкретизации марксистского понятия «идеология». Сформулированы принципы научной интерпретации этого понятия не только по отношению к классам, но и по отношению к социальным группам. Оп-

---

© ШМАТКО Іван Володимирович – аспірант Інституту всесвітньої історії НАН України